

Frölich Dávid

Frölich Dávid (1595, Késmárk – 1648. április 24., Lőcse) geográfus, kalendáriumkészítő, csillagász és matematikus, aki jelentős fizikai ismeretekkel is rendelkezett. Magányos alakja századának korát sok szempontból megelőzte, tanítványa, követője nem volt, és az utókor is mostohán bánt vele.

Tanulmányait az Odera melletti Frankfurtban végezte és összesen tizenkét esztendő telt külföldi utazásokkal. Különösen magyar, német és latin nyelvű kalendáriumaival olyan hírnévre tett szert, hogy III. Ferdinánd „császári és királyi matematikus” címmel tüntette ki és nyugdíjat biztosított számára. Hazatérése után Késmárkon élt, és irodalmi munkássága mellett magántanítóként matematikát és történelmet adott elő. **Hírnevét azonban nem tudományának köszönhette, hanem annak, hogy elsőként mászta meg a Magas-Tátrában a Lomnici csúcsot (2632 m), mégpedig 1615-ben.** A Késmárki-csúcson késmárki diákokkal járt. A csúcsmászás közvetlen indítója egy olvasmány volt: Petrarca túrája a Mons Ventosus-ra az Alpokban. Biztosan nem ez volt az első tátrai csúcsmászás, de ez az első irodalmilag dokumentált, viszonylag pontos adatokkal, ő maga két művében is leírja. Ez nem elsősorban azért érdekes, mert őt mint korai alpinistát ismerjük meg, hanem azért, mert ez alkalommal szerzett megfigyeléseinek leírása mint igazi természettudóst mutatja be egy olyan korban, amikor sokkal inkább szokás volt a régi irodalom vad spekulációit feleleveníteni, mint saját tapasztalatokról beszámolni.

Frölich Dávid a légnyomásnak a földrajzi magassággal való változását sokkal előbb észlelte, mint ahogy ezt Torricelliről, Pascalról vagy másokról az egyetemes fizika-történetírás feljegyezte, munkásságát a legmodernebbnek számító gondolatok jellemzik.

dr. Déchy Mór

Marosdécsei Déchy Mór (Pest, 1851. november 4. – Budapest, 1917. február 8.) utazó, geográfus, földrajzi felfedező, a **Kaukázus egyik első kutatója**.

Édesapja vasúttervező mérnök, nagy gondot fordított fia neveltetésére. Elsősorban az idegen nyelvek tanulására ösztönözte. Temesvárott és Budapesten piarista gimnáziumba járt, majd jogot, geológiát és földrajzot tanult a bécsi egyetemen.

1872-ben részt vett a Magyar Földrajzi Társaság alapításában. E társaságnak később alelnöke, majd tiszteletbeli elnöke volt. Kitűnő alpinista volt és igen sokat utazott. Bejárta az Alpokat, a Kárpátokat, Boszniát, Algériát, Marokkót, a Pireneusokat, a Kaukázust és a Himalájá hegységét, valamint a Spitzbergákat.

Leginkább azonban a Kaukázust tette tanulmány tárgyává. Ide szaktudósok társaságában hét nagy utazást vezetett, s ezek eredményeit főművében adta ki: **Kaukázus. Kutatásaim és élményeim a kaukázusi havasokban** (1907) címen.

Déchy munkatársa volt a hazai és külföldi földrajzi folyóiratoknak. Érdemeiért a kolozsvári egyetem díszdoktorává avatta, a Magyar Tudományos Akadémia pedig tagjává választotta, úgyszintén számos külföldi földrajzi társaság is. Fénykép- és közetgyűjteményét a Magyar Királyi Földtani Intézetnek és a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozta. Értékes szakkönyvtárát a vallás- és közoktatási minisztérium a debreceni egyetem részére vásárolta meg.

Hegymászó teljesítményei:

Déchy mór kollégái körében (Cholnoky Jenő, Almásy Sándor, Lóczy Lajos, Vámbéry Ármin, Sven Hedin):

- 1874-ben elsőként mászta meg a Tátra-csúcsot, melynek egyik ormát később róla nevezték el.
- 1884-ben elsőként mászta meg a Kaukázus Adai Choch nevű csúcsát (4647m).
- **Ő volt az első magyar, aki 5000 méter feletti csúcson járt** (augusztus 23. Elbrusz nyugati csúcs, 5642 m). Így emlékezik erre a pillanatra: "Ezeken a magaslatokon, ezeken a jeges régiókban csak egyetlen egyszer jártak emberek. Azóta évek múltak el s mikor a Kaukázus felé vettem utamat, ennek a csúcsonak a meghódítása volt legforróbb vágyam. Most íme, elértem a céloamat. Péter kibontotta a magunkkal hozott kis háromszínű lobogót s rúdra erősítve, amelyet hosszú ágból metszett és fáradhatatlanul cipelt fel magával, kitűztem az Elbrusz-csúcs havába. Hazám színeit ott lobogtatta a szél a Kaukázus legmagasabb ormán."
- **Ő volt az első magyar hegymászó, aki a Matterhorn és a Mont Blanc tetején állhatott.**

Emlékezete

- Sírja a Nemzeti Panteonban, a Kerepesi temetőben található: 20-4-38
- Neve a tátrai Déchy-csúcs (2523m), Déchy-csorba helynevekben is megmaradt.
- Mellszobra Érden, a Magyar Földrajzi Múzeum szoborparkjában található, a 10 legnevesebb magyar földrajztudóst ábrázoló szobrok között (Domonkos Béla szobrászművész alkotása).
- 2004-ben, Déchy Mór sikeres Elbrusz mászásának 120. évfordulóján magyar hegymászók Déchy Mór emlékexpedíció-t vezettek a Kaukázusba.
- Temesvári iskolájában 2009-ben háromnyelvű (magyar, német, román) emléktáblát állítottak tiszteletére.

Czárán Gyula

Seprősi Czárán Gyula (Seprős, 1847. augusztus 23. – Menyháza, 1906. január 6.) az egyik első magyar turisztikai szakember, útépítő, barlangkutató és szakíró volt, akit „a magyar turizmus atyja” néven is emlegetnek. Az Erdélyi Kárpát-egyesület tiszteletbeli tagja, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat és a Magyarhoni Földrajzi Társulat rendes tagja.

Főképp a Bihar-hegységben végzett úttörő feltáró és turistaút építő munkát, részben a mócok segítségével, akiknek bizalmát sikerült megnyernie.

Halála után 102 évvel, 2008. október 18-án a Czárán Gyula Alapítvány kezdeményezésére (1996), engedélyeztetésével (2006-2008), anyagi támogatásával (1996-2008) és szervezésében avatták fel mellszobrát Nagyváradon a Szabadság-téren (Ezredévi Emléktér).

Magyarországon nemességet szerzett örmény eredetű családban született az Arad megyei Seprősön. Apja Czárán Gergely (1818 – 1890), egy Aradon letelepedett örmény kereskedő unokája, anyja Baracházai Capdebó Anna (1827 –1864). A család 1830-ban vásárolta meg a seprősi, több ezer hektár kiterjedésű birtokot.

Az elemi Seprősön végezte. Középiskolai tanulmányait az Aradi Minorita Gimnáziumban kezdte, majd Pozsonyban folytatta. Mérnök szeretett volna lenni, de apja kívánságára

jogi tanulmányokat folytatott Budapesten 1865-1867 között, majd Bécsben. Egy súlyos hólyagos himlő és tüdőgyulladás után, második szigorlata előtt kénytelen volt befejezni tanulmányait és 1871-ben hazatért Seprősre, hogy betegeskedő apja helyett gazdálkodjék. A gazdálkodás és a jog helyett azonban inkább kirándulni szeretett. Beutazta Erdélyt, a Magas-Tátrát és több európai országot, mint Olaszországot, Németországot, Ausztriát, a Francia Alpokat.

Már több, mint 40 évesen kezdte el a Selmecebányai Erdészeti és Geológiai Egyetemet és el is végezte. A családból több neves ügyvéd származott, ám a legnevesebb Czárán Gyula lett. Midőn atyja meghalt, birtokait bérbe adta, s jövedelméből Menyházán villát bérelt, ahol a teleket töltötte. Az év többi részét alkotó turistáskodással töltötte.

Munkássága

Nemcsak bejárta a hegyeket, de feltárta barlangjait, s leírásokat közölt a Turisták Lapjában, az Erdélyben és a Nagyvárad című lapokban. Hangulatos leírásai mellett útikalauzt írt, a Bihar-hegység feltárására nem sajnált sem időt, sem fáradságot, sem pénzt. 1880-1905 között, tehát **25 éven keresztül minden energiáját a Bihar-hegység kiépítésére, az itteni turistaság fellendítésére fordította. Utakat, hidakat, létrákat készített szinte a hegység minden látnivalójához. Mindezt a saját költségén. Vízeséseket, sziklaalakzatokat, karsztjelenségeket tárt fel. Útjelzéseket, útjelző táblákat helyeztetett el. Egyetlen emberként egy egész terület munkáját végezte el. Turistatársai a „Galbina fejedelme” címmel tüntették ki a nagy alkotót.**

Czárán Gyula a karszt- és barlangkutató

Czárán egyik legnagyobb eredménye, hogy számos olyan barlangot fedezett fel, melyeket sem a nagy elődök, nehéz megközelíthetőségük miatt pedig sem a helyi lakosok nem ismertek. Egyik kiemelkedő barlangi tevékenysége a Meleg-Szamos vadregényes forrásvidékének feltárása, kiépítése volt, melynek a Szamosbazár nevet adta, benne a 260 méter hosszan végigjárható sziklaalagúttal, az Aragyásza-barlanggal. E csodálatos területeket a Turisták Lapjában ismertette, mely 1905-ben 39 oldalas különnyomat formájában önállóan is megjelent.

Barlangos szempontból legjelentősebb a Meziádi-barlanggal kapcsolatos tevékenysége. A barlang első szakaszát már Schmidl is ismerte és feltérképezte. K. Nagy Sándor leírása szerint is csak ez az első szakasz volt ismert. Czárán viszont az egész, közel 3,5 kilométer hosszú barlangot felkutatta, lépcsőkkel, létrákkal járhatóvá tette és a cseppkőképződményeket elnevezte. 1902-ben fejezte be a munkát, s az 1903-ban megjelent „**Kalauz a Biharfüredi kirándulásokhoz**” című könyvében 16 oldalon ismertette a barlangot és adott útmutatót a bejáráshoz.

Nevéhez köthetik többek között a Galbina szurdokának és barlangjainak, a Csodavár pazar szakadékdolinájának és barlangja első részeinek, a menyházi Citramontán-barlangnak feltárása és kiépítése is.

Jelentős szerepe volt a révi Zichy-barlang (most Révi-vizesbarlang) feltárásában. 1903 novemberében az általa végzett robbantások nyomán jutottak be Handl Károllyal a barlang első részeibe. A további feltárásban és kiépítésben személyesen már nem vett részt, de állandóan figyelemmel kísérte és támogatta a munkákat. **A barlang 1905. évi megnyitására az Erdély című folyóiratban részletes leírást ad a barlang bejárható részéről, mely 18 oldalas különnyomatban önálló füzetként is megjelent.**

Emlékezete

- Nevét őrzi a Mézgedi-cseppkőbarlang, vagy más néven Czáran-barlang, Czáran-cseppkőbarlang.
- **A Czáran-emlékplakettet a Magyar Természetbarát Szövetség alapította 1991-ben.**
- Czáran-emléktáblák. Az Erdélyi Kárpát-egyesület folyamatosan emléktáblával jelöli meg azokat a helyeket, ahol tiszteletbeli tagjuk, Czáran Gyula tevékenykedett.
- A Czáran Gyula Alapítványt 1996-ban alapította Egri Ferenc okl. villamosmérnök.
- Nevét viseli az Erdélyi Kárpát Egyesület aradi Czáran Gyula Osztálya.
- **Czáran Gyula-emlékút**. Tiszteletére készítette az Erdélyi Kárpát Egyesület aradi Czáran Gyula Osztálya. Az emlékút a rézbányai római katolikus templom és a menyházai turistautak csomópontjelző oszlopa közötti 32 km, jelzése kék +.

Kossa István

Kossa István (eredeti neve: Kósa István (1904 -1965) a két világháború között szociáldemokrata szakszervezeti vezető, a Villamos Szövetség főtitkára, később magas pozíciókat betöltő kommunista politikus, országgyűlési képviselő és miniszter volt.

1948-54 között a Természetbarátok Turista Egyesülete (TTE) és az Országos Testnevelési és Sport Bizottság Természetjáró Társadalmi Szövetségének elnöki tisztét töltötte be.

Király Albert

Király Albert (1883-1923) nyomdász, az első munkás turista egyesület alapítója. A TTE alapító tagja és második elnöke volt 1910-19 között. Az 1912-ben indított Természetbarát folyóirat szerkesztője volt.

dr. Lóczy Lajos

Lóczy Lajos, dr. (Pozsony, 1849. november 4. – Balatonfüred, 1920. május 13.) magyar geológus, geográfus, egyetemi tanár, földrajztudós, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. A magyar földtan és földrajz kiváló tudósa. Életművéből kiemelkedik és nagy nemzetközi visszhangot is kiváltott a Széchenyi Béla vezette kelet- ázsiai expedíció tagjaként végzett tudományos felfedező-, feltáró tevékenysége.

A Lóczyak Gömör vármegyéből származó nemesi eredetű család, amely előnevét a Sajószentkirály mellett levő Lóczy-pusztáról kapta. Atyja Lóczy Sándor, Magyarország és Erdély zarándi határán határbiztos (vámtisztviselő) volt, s az aradi Hegyalján, Ópáloson szőlőbirtokot szerzett. Szülei a szabadságharc idején a románok elől Pozsonyba menekültek, s itt született meg Lajos fiuk. A szabadságharc után szüleivel előbb Pécsre költöztek, majd 1854-ben Ópálosra tértek vissza.

A gimnáziumot 1861-1869-ig az aradi minoritáknál járta. Apja 1864-ben bekövetkezett halála után édesanyja csak nagy anyagi nélkülözések árán tudta biztosítani fia tanulmányait. 1869-től a zürichi műegyetemen tanult geológiát. 1872 óta baráti

viszonyban volt a zürichi geológusokkal. Szünidejét rendszeresen az [Alpesek](#), Dél-[Németország](#), [Tirol](#) beutazására fordította. 1874-ben mérnöki oklevelet szerzett.

Hazatérése után, 1874. december 2-án [Krenner József](#) ajánlására kinevezték a [Magyar Nemzeti Múzeum](#) ásvány- és őslénytárához segédőrnek. Lóczy geológiai munkásságát a [Hegyes-Drócsában](#) kezdte meg. Erről a hegységről szólnak az 1876-ban és 1877-ben a Földtani Közlembnyben, majd 1883-tól 1888-ig a Földtani Intézet 'Évi Jelentés'-eiben megírt közleményei. 1877. november 1-jétől **1880. május 1-jéig részt vett gr. [Széchenyi Béla Kelet-ázsiai](#) expedíciójában és beutazta [Kína](#) nagy részét.**

Az itt gyűjtött hatalmas anyagból készített monográfiája tette híressé. Ebben írta le először a [Himalája](#) áttolódásos tektonikáját, valamint a Transzhimalája vonulatot. Megalapozta [Belső-Ázsia](#) és [Nyugat-Kína geomorfológiai](#) kutatását, és úttörő munkát végzett a terület [fosszilis emlőseinek](#) és [puhatestűinek](#) leírásában is.

Lóczy hazatérése után még két évig a [Magyar Nemzeti Múzeumban](#) dolgozott, továbbra is segédőrként; 1883-tól, mint a [Földtani Intézet](#) osztálygeológusa a [bánsági](#) hegyvidék geológiai felvételezését végezte. 1886-ban a technikai geológia rendkívüli tanárának hívták meg a [József nádor Műegyetemre](#).

1889-ben a [budapesti tudományegyetemen](#) a [földrajz](#) rendes tanáraként adott elő az Egyetemes Földrajzi Tanszéken, melynek megbízott vezetője lett. Földrajzi szemináriumot is szervezett, csaknem harminc évig tanított itt. 1904-1905-ben a Bölcsészettudományi Kar dékánja is volt.

Kiváló geográfus iskolát teremtett, a magyar földrajztudományt a világ élvonalába emelte. Nevesebb tanítványai: gróf [Teleki Pál](#), [Cholnoky Jenő](#), [Bátky Zsigmond](#), [Erődi Kálmán](#), [Kogutowicz Károly](#), [Littke Aurél](#) és [Prinz Gyula](#) geográfusok, báró [Nopcsa Ferenc](#), [Böckh Hugó](#), [Kormos Tivadar](#), [Laczkó Dezső](#), [László Gábor](#), [Sréter Zoltán](#) és [Vitális István](#) geológusok voltak. Párhuzamosan 1902-től 1908-ig az egyetemi [Földrajzi Intézet](#) igazgatói tisztét is ellátta. 1908-tól, továbbra is megtartva egyetemi tanári címét és jellegét, a Földtani Intézet igazgatója lett. Utolsó munkában töltött évében, 1919-ben helyettes államtitkári címmel vezette az intézményt.

Lóczy **Lajos munkásságának fénypontja [balatoni](#) kutatásaiban van.** 1892-ben [Arad megyei](#) szőlőbirtokát nővérére bízván, nyári tartózkodás céljából [Balatonfüred](#) közelében, [Cholnoky László veszprémi](#) ügyvéd villája szomszédságában úri házat vásárolt, ahonnét kutatásait halála napjáig végezte.

1916-1918-ban a [Magyar Tudományos Akadémia](#) megbízásából [Szerbiában](#), [Makedóniában](#) és [Albániában](#) vezetett expedíciót, amelynek feladata e területek geológiájának, geográfiájának, botanikájának, archeológiájának, népművészetének és történetének megismerése volt. Ebben az expedícióban már fia, [ifj. Lóczy Lajos](#), szintén geológus-geográfus is részt vett. A délkelet-európai kutatóexpedíció eredményei csak 1924-ben [Berlinben](#) jelentek meg. A [balatonfüredi](#) szanatóriumban hunyt el 1920. május 13-án.

Tudományos egyesületi, társulati szervezései, tagsága

- A [Magyar Tudományos Akadémia](#) 1888. május 4-én választotta meg levelező tagjává.
- [Vámbéry Ármin](#) lemondása után a [Magyar Földrajzi Társaság](#) 1891-ben őt választotta meg elnökévé, de három év múlva, 1893-ban nagy elfoglaltsága miatt

lemondott ezen tisztségéről. Azonban 1900-ban ismét felkérték, s 1914-ig megint a Földrajzi Társaság elnöke volt.

- 1898 óta a [Magyarhoni Földtani Társulat](#) főtitkára volt. **Megszerkesztette a [Kárpát-medence](#) 1:360 000 méretarányú földtani térképét, melyet az 1900. évi [párizsi világkiállításon aranyéremmel](#) tüntettek ki. Később [Teleki Pál](#) és [Papp Károly](#) szerkesztésében 1922-ben kiadták.**
- 1891-ben az ő kezdeményezésére és vezetésével alakult meg a [Magyar Földrajzi Társaság Balaton Bizottsága](#), melynek célja a tó sokoldalú tudományos kutatása volt.
- **Részt vett a [Magyarországi Kárpát Egyesület Budapesti Osztályának](#) – a későbbi [Magyar Turista Egyesületnek](#) – a megalakításában, s ennek alelnöke volt.**

Tudományos érdemei

- [Balaton](#)-kutatásainak két évtizedes eredményét A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei c. műben tették közzé. Ebben Lóczy a Balaton környékének geológiai képződményeit tárgyalta.
- Ő kezdeményezte az [Erdélyi-medence](#) rendszeres geológiai és geomorfológiai feltárását. Jelentős érdemei vannak az erdélyi [kőszó](#)- és [földgázkincs](#) felfedezésében is.
- Lóczy Lajos volt az első, aki a [Himalájában](#) 10–15 kilométeres áttolódásokat sejtett és szelvényeiben ki is mutatott. Később a takarélmélet hívei, [Gerald Haug](#) és [Emil Argand](#) csodálattal említették Lóczyt és a nyomdokain jártak.
- A földtudományokban a tektonika mellett a [sztratigráfiában](#) és [öslénytanban](#) is kiemelkedő eredményeket ért el, de a [geomorfológia](#) tudósa is volt. Híresek voltak [néprajzi](#), [régészeti](#) és [történeti](#) gyűjtései is. Munkásságát kétszáz körüli publikációban adta közre.

Emlékezete

- Emlékére utat létesítettek 1934-ben [Nemesgulács](#) állomásról a [Gulácsra](#).
- Nevét őrzi a [Balatonfüred](#) mellett lévő Tamás-hegyi barlang, s bejáratánál emléktáblája van.
- [Kisfaludi Strobl Zsigmond](#): Lóczy Lajos mellszobra (bronz, 1967, Budapest, XIV. ker., Stefánia út 14.) a [Magyar Állami Földtani Intézet](#) falán látható.
- [Balatonfüreden](#) a róla elnevezett gimnázium falán tábla hirdeti emlékét.
- A [Balatonfüredi](#) Lóczy Lajos Gimnázium, Két Tanítási Nyelvű Idegenforgalmi Szakközépiskola és Kollégium előtt áll bronz mellszobra, [Kisfaludi Strobl Zsigmond](#) alkotása.
- Emléktáblája látható a [Balatoni Panteonban](#).
- A „Lóczy Lajos Országos Középiskolai Földrajzi Tanulmányi Verseny” a nevét viseli.
- A balatoni kutatásokat [Csopakról](#) irányította, ahol emléktábla őrzi emlékét.
- A [Magyar Földrajzi Társaság](#) legrangosabb kitüntetése az ő profiljával díszített [Lóczy-érem](#).
- Sírköve a [balatonarácsi](#) református temetőben található.
- A [Pál-völgyi-cseppkőbarlang](#) Lóczy-termében is van egy emléktáblája.

Petrik Lajos

Petrik Lajos ([Sopron](#), [1851. december 5.](#) – [Budapest](#), [1932. június 7.](#)) vegyész.

Középiskolai tanulmányait Sopronban és [Pozsonyban](#) végezte. Tanulmányait a grazi műegyetemen végezte, majd 1874 és 1879 között ugyanott tanársegédként dolgozott H. Schwarz mellett. Közben a boszniai hadjáratban kitüntetéssel vett részt. 1880-ban a budapesti állami ipariskolába a kémiai technológia tanárává nevezték ki, 1907-től az iskola igazgatója volt. Az [1880-as években](#) kezdett kerámiai kutatásokkal foglalkozni. Szakcikkei a [Földtani Intézet](#) kiadványaiban, a Művészi Iparban és más bel- és külföldi szaklapokban jelentek meg. **Társszerkesztője volt a Turisták Lapjának, amelyben hazánk magas hegységeit számos cikkben ismertette.** [A Pallas nagy lexikona](#) munkatársaként az agyag- és üvegyipar körébe vágó cikkeket írta.

Az MTE tisztségviselője volt: 1893-1894 között az MTE Budapesti Osztály választmányának tagja, 1895-1905 között alelnöke, az MTE választmányának tagja 1896-1910 között. 1895-1909 között a Turisták Lapja egyik szerkesztője. Több tátrai hágó és völgyátjáró helyét tisztázta, a Sedilko és Suchavoda hágók első átmászója és névadója, a Furkota- és Spara-hágó feltárója. A hegyekbe többnyire egyedül járt, néha hegyi vezetők kíséretében, különösen a stólai Rusznák Andrászt kedvelte. Az első tátrai amatőr fényképészek közé tartozott, a Tátra nehezebben elérhető részeit is fényképezte. Neve a tátrai helynevekben a Közép-orom csoportjában a Petrik-csúcs és Petrik-csorba helynévben maradt meg. A Magas-Tátra mellett bejárta a Déli-Kárpátokat, a Retyezátot, a Paringot, a Fogarasi-havasokat és az Alpokat is.

- 1891. július 28-án Faith Mátyás és Faith István szepesi hegyi vezetőkkel elvégezte a Karbunkulus-torony második megmászását. Ezt a megmászást akkoriban az elsőnek vélték és Petrik így is írta le a Turisták Lapja 1892. 1. számában. Valójában a Karbunkulus-toronyra elsőként Siczka Maciej hegyi vezető jutott fel már 1880 körül.
- Karbunkulus-torony, az é. fal legfelső párkányán a Vörös-tavi-völgyből, (Petrik L. -- Faith J. és Faith M. vezetőkkel, 1891. július 28.)
- A Fehér-tavi-csúcs, (Turisták Lapja, 1892. 5-6. szám)
- A Csorbai-csúcs, (Turisták Lapja, 1893. 7-8. szám), a csúcs első megmászása
- A Nefcerka-völgy átjárói, (Turisták Lapja 1893. 3-4. szám és 1895. 10-12. szám)
- A Vadorzó-hágó, (Turisták Lapja, 1894. 3-5. szám)
- A Tengersizem-csúcs, (Turisták Lapja, 1897. 6-8. szám)
- A Tátra-Kriván, (Turisták Lapja 1898. 11-12. szám)
- A felkavölgyi menedékház felavatása, (Turisták Lapja, 1895. 5-6. szám)
- A köd, (Turisták Lapja, 1896. 11-12. szám), a ködben és felhőkben keletkező jelenségekről,
- A Jégár-nyomok az Öt-tó katlanában, (Turisták Lapja, 1899. 1-4. szám).

Szenvedélyes fényképész volt, cikkeit saját felvételeivel illusztrálta. A Tengersizem-csúcsról és a Krivánról széthúzható, a Lomnici-csúcsról egyszerű panorámaképet készített, melyek a további 320 diapozitívval együtt az 1896. évi Milleneumi kiállításon nagy sikerrel szerepeltek.

Emlékezete

A Petrik Országjáró Diákkör (ODK) szervezi évente a Petrik Maraton teljesítménytúrát.

Döller Antal

Poprádvölgyi Döller Antal, Tátrakutató, szül. Winaikiban Galiciában 1831-ben. 1849-ben lépett az osztrák hadseregbe, három hadjáratban vett részt, 1875-ben őrnagyi címmel nyugalomba vonulva Késmárkon telepedett le s teljesen a Kárpát kutatásának szentelte magát;

1873-ban egyik alapítója lett a Kárpát Egyesületnek, melynek tiz évig alelnöke volt. Ó alapította Késmárkon a Szepességi fehéritőt és a Felső-magyarországi Halászati Egyesületet. 1875-ben magyar állampolgárságot szerzett, megtanult magyarul. 1887-ben poprádvölgyi előnévvel magyar nemességet kapott.

Szenvedélyes hegymászó volt. Nyugdíjba vonulásának évében [Déchy Mórral](#) és [Still János](#) vezetővel megmászta a Gerlachfalvi-csúcsot (2655 m), ez volt a hetedik ismert csúcsmászás, egyben először a Felkai próbán keresztül. 1877-ben részt vett a Jég-völgyi-csúcs tizennegyedik ismert megmászásában (ez volt a második megmászás a Kőparipán keresztül).

1892-ben a közreműködésével alakult meg a Magyar Turista Egyesület Tátra Osztálya. Ennek 1892-1901 között az alelnöke volt. A galíciai Tátraegylet (1875), az EKE (1883) tagja. Az MKE (1884) és az MTE Budapesti osztálya (1901) tiszteletbeli tagja. Az 1934-ben a pilisi Bőlcső-hegyen épített kilátó viselte a nevét, amelyet a terület tulajdonosa 1936-ban elbontatott. Kiemelkedő szerepet játszott a Tátra idegenforgalmának fellendítésében, többek között az ő ötlete volt a Csorbai-tó melletti turistalétesítmények létrehozása.

A Magas-Tátrában nevét viseli a Döller-tó, Döller-torony, Döller-csúcs és Döller-tavi-torony.

Hunfalvy János

Hunfalvy János ([Nagyszalók](#), [1820. január 21.](#) – [Budapest](#), [1888. december 6.](#)) a magyar tudományos földrajz megalapítója, a [Magyar Tudományos Akadémia](#) tagja.

[Szepes vármegyei szász](#) családban született, eredeti neve Johann Hunsdorfer. Tanulmányait [Késmárkon](#), [Miskolcon](#) és [Eperjesen](#) végezte, majd [Berlinben](#) és [Tübingenben](#) járt egyetemre. 1846-ban a statisztika és történelem tanára lett a késmárki líceumban, de a szabadságharcban való részvétele miatt állásától megfosztották és börtönbe zárták. Onnan kiszabadulva [Pestre](#) költözött, s mint nevelő és író kereste kenyerét, így például szerkesztette [Greguss Ágosttal](#) a Család Lapját; míg 1866-ban [Pálffy Móric](#) felszólítására a királyi József [műegyetem](#) tanára lett; [1870](#)-ben a Pesti Egyetemen (az [Eötvös Loránd Tudományegyetem](#) elődje) alapított földrajzi tanszékre nevezték ki, melyet haláláig nagy buzgalommal töltött be. Időközben többször utazott külföldön, a magyar kormány küldötteként részt vett a [Hágában](#), [Szentpéterváron](#), [Párizsban](#), [Londonban](#), [Velencében](#) és [Rómában](#) tartott nemzetközi statisztikai és földrajzi kongresszusokon, valamint a [világkiállításokon](#) is. Itthon tevékenyen részt vett a [Magyar Földrajzi Társaság](#) működésében, melynek 1872-es megalapításától kezdve elnöke volt, továbbá a [Magyar Tudományos Akadémián](#), a közoktatásügyi tanácsban és a fővárosi képviselő-testületben. Nagy érdemeiért számos tudós társaság választotta tiszteletbeli tagjává s több érdemrendet kapott. A főváros már életében Hunfalvy utcának keresztelte el azt az utcát, ahol lakóháza állt. Rokonszenves egyéniségén kívül körülbelül 50 kötetre tehető munkáinak s tömérdek értekezéseinek száma, melyek nagy hírnevet szereztek számára, s ennek köszönhetően minden körben vezéralaknak tartották.

Ezenkívül írt számos tankönyvet, röpiratot, valamint szerkesztette [Keleti Károllyal](#) az Akadémia nemzetgazdasági és statisztikai közleményeit. Ő bocsátotta közzé és adta ki [németül](#) is [Magyar László afrikai](#) útleírásait, akit az utazásai alatt folyton támogatott és buzdított.

Emlékezete

Budapesten már életében Hunfalvy utcának nevezték el azt az utcát, ahol lakóháza volt.

•

Báró Eötvös Lóránd dr.

Vásárosnaményi báró Eötvös Loránd Ágoston (külföldön gyakran: Roland Eötvös), ([Buda](#), [Svábhegy](#), [1848. július 27.](#) – [Budapest](#), [Józsefváros](#), [1919. április 8.](#)) magyar fizikus, akinek egyik legismertebb alkotása a nevét viselő [torziós inga](#). Egyetemi tanár, [vallás- és közoktatási miniszter](#), akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, a Matematikai és Fizikai Társulat alapító elnöke, **hegymászó**.

Édesapja báró [Eötvös József](#) író, politikus, édesanyja [Barkóczy Rosty Ágnes](#). Középiskoláit 1857-től a [pesti piaristáknál](#), illetve magántanulóként végezte. Miután 1865-ben érettségizett, a pályaválasztás keresztútja elé került. Apja sugallatára beiratkozott a jogi fakultásra, de [Petzval Ottónál](#) matematikát is hallgatott, majd [Krenner József](#) vezetése mellett az ásvány- és kőzettannal ismerkedett, [Than Károly](#) laboratóriumában pedig kémiai oktatásban részesült. A természettudományok bűvkörében érdeklődése mindinkább [polarizálódott](#), és lassan érlelődni kezdett lelkében a gondolat, hogy a párhuzamosan folytatott kétirányú képzés nem célravezető, végül is választania kellett a jogi, és a hajlamainak, érdeklődési körének jobban megfelelő természettudományi tanulmányok között. A végső döntésre csak a második év után, [1867](#)-ben került sor, amikor a [kiegyezés](#) után apja újból elvállalta az [1848-as első felelős magyar kormányban](#) már betöltött [vallás- és közoktatásügyi miniszteri](#) tárcát. Ekkor Loránd beiratkozott a [heidelbergi egyetemre](#), ahol akkoriban a természettudományok három világhírűvé vált tudósa, [Kirchhoff](#), [Helmholtz](#) és [Bunsen](#) egy időben tanított. Eötvös Kirchhoff mind kísérleti, mind elméleti előadásait buzgón látogatta, Helmholtz nál a hangtan és fénytán fiziológiai aspektusait tanulmányozta, Bunsen laboratóriumában pedig kémiai [analíziseket](#) végzett.

[1870](#)-ben [summa cum laude](#) doktorált. Ez a legmagasabb fokozat, melyről apjának a következőket írta: „...E fokozatot nemigen osztogatják. Ebben a félévben kívülem még csak egy jelöltnek adatott, s kultuszminiszteri örömdőlhetnek abban, hogy az is magyar volt... neve [König Gyula](#), [győri](#) születésű [matematikus](#).”

Hazatérve, az egyetem laboratóriumában kísérletekbe kezdett, melyek a doktori fokozat megszerzésére végzett kutatások folytatásai voltak. Ezeket az eredményeket nyújtotta be [1871](#) márciusában magántanári képesítése iránti kérelmében a budapesti bölcsészeti karhoz. A kérelmet a Petzval Ottó, [Jedlik Ányos](#) és Than Károly professzorokból álló bizottság pozitívan értékelte és megkapta a magántanári kinevezést. A következő évben már rendes tanárnak, [1878](#)-ban pedig, Jedlik Ányos nyugalomba vonulása után, a kísérleti fizikai tanszék vezetőjének nevezték ki, és megbízást kapott az elméleti és kísérleti fizikai tanszék összevonásával létrehozott [Fizikai Intézet](#) igazgatói teendőinek ellátására. [1873](#)-ban, **25 évesen megválasztották a Magyar Tudományos Akadémia**

levelező, [1883](#)-ban pedig rendes tagjává. [1889](#) és [1905](#) között ő volt az Akadémia elnöke.

[Heidelbergből](#) való hazatérése után elkezdődött közéleti szereplése is. Bekapcsolódott a [Természettudományi Társulat](#) munkájába. [1891](#)-ben többedmagával megalapította a [Mathematikai és Physikai Társulatot](#) és [Mathematikai és Physikai Lapok](#) címen folyóiratot indított el.

[1894. június 10.](#) és [1895. január 15.](#) között [vallás- és közoktatási miniszter](#) volt. [1905](#)-ben lemondott akadémiai elnöki posztjáról, de tudományos tevékenységét az egyetemen a haláláig folytatta.

Elismerései

- Eötvös Loránd sírja [Budapesten](#). [Kerepesi temető](#): [Stróbl Alajos](#) alkotása.
- **Báró Eötvös Loránd menedékház - [Dobogókő](#).**
- 1913-ban a Magyar Tudományos Akadémia a Nobel-bizottság elé terjeszti munkásságát (a Nobel-bizottság választása [Heike Kamerlingh Onnes holland](#) fizikusra, a [szupravezetés](#) felfedezőjére esett).
- A [berlini Porosz Királyi Tudományos Akadémia](#) kültagjává választja.
- A [krakkói Jagelló Egyetem](#) díszdoktorává avatja.
- Az [oslói Norvég Királyi Friedrich Egyetem](#) díszdoktorává avatja.
- Megkapja a [Francia Köztársaság Becsületrendje](#) kitüntetését.
- Megkapta a [szerb](#) király Szent Száva érdemrendet és a magyar [Ferenc József](#)-rendet, valamint a [Pro Litteris et Artis](#) osztrák-magyar érdemrendet is.
- 1920-ban az ő nevét vette fel a [Geofizikai Intézet](#).
- Az ő nevét viseli a Geofizikai Intézet 1957-ben alapított Eötvös Loránd emlék-érme.
- 1950-ben róla nevezték el a [budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemet](#).
- A Mathematikai és Physikai Társulat kettéválása után a fizikai részleg mint [Eötvös Loránd Fizikai Társulat](#) működik.
- Az ő nevének jegyében rendezik meg a középiskolások fizikai tanulóversenyét.
- [Krenner József](#) egy [Macedóniában](#) talált [tallium](#)-, [arzén](#)- és [kéntartalmú](#) ásványt Eötvös Loránd tiszteletére [loránditnak](#) nevezett el.
- Párizsban a [Szellemi Együttműködés Nemzetközi Szövetsége](#), mely [Marie Curie](#)-vel és Albert Einsteinnel az élén alakult meg, szintén megemlékezett az elhunyt Eötvös Lorándról és **Einstein ezekkel a szavakkal jelentette be a hírt: "A fizika egyik fejedelme halt meg!"**.
- Születésének századik évfordulóján a [londoni Science Museumban](#) Eötvös-emlékkiállítást rendeztek "Hungary's greatest man of science" címmel.
- A [Nemzetközi Csillagászati Unió](#) 1970-ben a [Hold](#) túlsó oldalán feltérképezett alakzatok és kráterek között nyolcat neves magyar tudósokról nevezett el, az egyiket Eötvös Lorándról.
- A [hegymászó](#) sportéletben betöltött szerepének emlékét őrzi a róla elnevezett [dobogó-kői báró Eötvös Loránd menedékház](#), amely elsőként nyílt meg az országban. Eötvös hegymászó pályafutását [Bucsek Henrik](#) dolgozta fel.
- Nevét a [12301 Eotvos](#) rendszámú [kisbolygó](#) őrzi, amelyet E. W. Elst csillagász fedezett fel 1991. szeptember 4-én.
- **Budapesten turista egyesület viseli a nevét, évente ők rendezik az Eötvös 50 és 30 km-es teljesítménytúrát.**

dr. Thirring Gusztáv

Thirring Gusztáv ([Sopron](#), [1861. december 25.](#) – [Budapest](#), [1941. március 31.](#)) magyar földrajztudós, statisztikus, demográfus, természetjáró, a [Magyar Tudományos Akadémia](#) rendes tagja. Kezdetben földrajzi kérdésekkel foglalkozott, majd [demográfiai](#) kutatásokat végzett, elsősorban a fővárossal kapcsolatban. Nagy szerepe volt a [kivándorlások statisztikai](#) feldolgozásában. A [turizmus](#) népszerűsítésében végzett munkássága is jelentős. 1906 és 1926 között a Székesfővárosi Statisztikai Hivatal igazgatója. Fia [Thirring Lajos](#) (1899–1982) statisztikus, demográfus, dédunokája [Somlyódy László](#) (1943) vízépítő mérnök, egyetemi tanár, akadémikus.

Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, ahol ösztöndíjas hallgatóként bölcsészdoktori diplomát szerzett földrajz–természetrész szakon. Az [egyetemen Török Auréli](#) tanítványa volt.

1884-ben az egyetem antropológiai intézetében kapott tanársegédi állást, majd 1888-ban a Székesfővárosi Statisztikai Hivatal munkatársa, tisztviselelője lett. 1894-ben aligazgatóvá, 1906-ban igazgatójává nevezték ki. A hivatalt húsz éven keresztül, 1926-ig vezette. Hivatali munkája mellett 1897-ben a budapesti egyetemen magántanórára avatták, [demográfiát](#) oktatott. (Tanítványai közé tartozott többek között [Móra Ferenc](#) is.) 1906-ban címzetes rendkívüli tanár lett. 1915-től 1924-ig a Fővárosi Liszthivatal vezetője, Budapest közéletének egyik irányítója volt.

1902-ben választották a [Magyar Tudományos Akadémia](#) levelező, 1926-ban pedig rendes tagjává. 1903-ban a Nemzetközi Statisztikai Intézet tagjává avatták, 1914-ben a [Magyar Földrajzi Társaság](#) alelnöke lett. 1925 és 1931 között a [Magyar Statisztikai Társaság](#) elnökeként is tevékenykedett. 1894 és 1925 között a Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala Közleményei alapító főszerkesztője, valamint 1908 és 1916 között a [Városi Szemle](#) alapító szerkesztője volt ([Harrer Ferenc](#)cel).

1889-ben megalapította a Turisták Lapja című lapot, amelynek hét éven át szerkesztője volt. Előtte 1888-ban segítette a Magyar Turista Egyesület megalapítását, ahol előbb titkár, később elnök volt.

1918 után a Nyugat-magyarországi Liga elnöke volt, így részt vett a [soproni népszavazás](#) megszervezésében.

Munkássága

Munkásságának és kutatásainak jelentős részét a statisztika, ezen belül a demográfia területén végezte, bár pályája elején földrajzi kérdésekkel is foglalkozott. Statisztikai kutatásaiban [Budapest](#) különböző szempontú felmérését végezte, így a közegészségügy, a gyermekegészségügy, a közművelődés és a korabeli [agglomeráció](#) szemszögéből. A későbbiekben áttért a demográfiai vizsgálatokra, így a társadalmi fejlődés, a háztulajdon és a tagozódás felmérésére. Kiemelkedő jelentőségűek a [kivándorlás](#) területén kifejtett munkái, amelyek az országból kifelé áradó migráció tömegessé válásának első pontos adatait mutatták ki. Történeti statisztikai munkái közül kiemelendő a [II. József](#)-féle népszámlálásról évtizedekig készített monográfiája. Munkái magyar, német és francia nyelven jelentek meg.

Ezenkívül szülővárosa, [Sopron](#) gazdaságtörténetével és földrajzával is foglalkozott, valamint részt vett a város közéletében, főleg az 1920-as népszavazás idején.

Tudományos munkássága mellett a [turizmus](#) népszerűsítésében és megszervezésében vállalt szerepet, így több útikalauz szerzője ([Vigyázó Lászlóval](#) közösen), ezzel az útikalauz-irodalom egyik jelentős személyisége. A Magyar Turista Egyesület megalapításával megalapozta a természetjárás és a turizmus fejlődését.

A [Pallas nagy lexikona](#) szerkesztésének munkájában is részt vett.

Emlékezete

- Tiszteletére alapították a [Thirring Gusztáv-emlékérmet](#), amelyet a természetjáró irodalomban és ismeretterjesztésben kifejtett kimagasló tevékenységért adományoznak;
- nevét viseli a Thirring Gusztáv Természetbarát Egyesület és a [Dobogókő](#) közelében található Thirring-szikla.
- 1981-ben a Statisztikai Szemle különszámában emlékezett meg Thirringről.
- Sopronban utcát neveztek el róla, Szombathelyen turista egyesület viseli a nevét.
- Nevét ezeken kívül a Magyar Turista Egyesület Hunfalvy Osztálya által kialakított, mintegy két kilométeres [Thirring körút](#) is őrzi.
- Emlékére a báró Eötvös Loránd Menedékház Thirring-termének falán domborműves emléktáblát helyeztek el.

dr. Cholnoky Jenő

Cholnoky Jenő ([Veszprém](#), 1870. július 23. – [Budapest](#), 1950. július 5.) író, földrajztudós, tanár, a [Magyar Tudományos Akadémia](#) tagja. **Az Országos kék túra szülőatyja.**

Középiskoláit [Veszprémben](#) és [Pápán](#) végezte. Érdeklődése már ebben a korban a [földrajzra](#) irányult, gimnazista korában írta első „földrajzkönyveit”. Apja azonban nem a Tudományegyetemre, hanem a Műegyetemre íratta be, mondván: a tanárok mind szegények. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, előbb a Műegyetem vízépítési szakán, később [filozófiai](#) doktorátust szerzett.

A [Műegyetem](#) vízépítési tanszékén kapott tanársegédi állást. Közben megismerkedett [Lóczy Lajossal](#), az akkor már világhírű [földrajztudóssal](#) és [Ázsia](#)-kutatóval, aki 1894-ben meghívta őt maga mellé asszisztensnek a Tudományegyetem [földrajzi](#) tanszékére.

[Lóczy Lajos](#) ajánlására 1896-ban szerény ösztöndíjjal [Kínába](#) ment tanulmányútra. Mestere azzal a feladattal bízta meg, hogy tanulmányozza a Kína-alföld nagy folyóinak deltavidékét, derítse fel a [Sárga-folyó](#) és a [Jangce](#) mederváltozásainak okait, körülményeit. Utazása közel két évig tartott, ezalatt feldolgozta a deltavidékek hidrografiáját, felfedezett egy nagy lávamezőt [Mandzsúriában](#), és a néprajztudomány számára is értékes anyagot gyűjtött. Naplója 1235 rajzot tartalmaz, köztük sok vízépítményt és különféle mérnöki pontosságú ábrázolást.

[Kínából](#) hazatérve adjunktussá léptették elő. A mérnöki diplomája mellé megszerezte második doktori oklevelét, és nem sokkal később a leíró [földrajz](#) magántanárává habilitálták.

Feleségül vette Barrois Petronellát. Három gyermekük született: Béla, Tibor és Ilona. Bélából a [botanika](#) híres tudósa, Tiborból [Kossuth-díjas](#) műegyetemi tanár lett.

1905-ben a [kolozsvári](#) Tudományegyetemre nyilvános rendes tanárnak nevezték ki és megbízták a tanszék vezetésével. 1912 augusztus-októberében [Teleki Pállal](#) nagy körutat tett az Egyesült Államokban. 15 évet töltött [Kolozsváron](#), magas színvonalra emelte az egyetemi oktatást, közben részletesen tanulmányozta és leírta [Erdély](#) természeti viszonyait. 1919-ben a románok bevonulása után menekülnie kellett [Kolozsvárról](#). [Budapesten földrajzi](#) szakértőként beosztották a béketárgyalásokat előkészítő bizottságba.

1920-ban a [Magyar Tudományos Akadémia](#) levelező tagjává választotta, a következő évben pedig kinevezték a budapesti Tudományegyetem tanszékvezető tanárává. Kifosztott, elhanyagolt tanszéket örökölt elődjétől, Czirbusz Gézától, de kitartó munkával újra nemzetközi színvonalra emelte a hazai földrajzoktatást.

Tanítványai sorából olyan kiváló professzorok emelkedtek ki mint [Bulla Béla](#), [Kéz Andor](#), [Szabó Pál Zoltán](#), [Kádár László](#). Hetvenéves volt, amikor 1940-ben nyugállományba vonult. Otthonában szakadatlanul dolgozott tovább, 80 éves korában bekövetkezett haláláig.

Munkái

Cholnoky Jenő a magyar [geográfia](#) legnagyobb tudósainak egyike. [Hunfalvy János](#) és [Lóczy Lajos](#) munkásságának folytatója. Tudományos kutatásainak területe tág határok között mozgott, a geográfián kívül maradandót alkotott a [hidrológiában](#) és a [klimatológiában](#) is.

A természeti földrajzon belül elsősorban a felszínalaktant ([geomorfológia](#)) művelte. Mintegy 50 [könyvet](#) adott ki, továbbá 700 különféle tudományos dolgozata és népszerű cikke jelent meg.

Szerkesztette a "Balatoni szemle" című lapot.

Szerte az országban több ezer népszerű [földrajzi](#) előadást tartott. Ő vetített először színes diaképeket Magyarországon, amelyeket maga állított elő fekete-fehér [diapozitívok](#) átfestésével. A mérnöki pontosságú szakmai rajzokon kívül mesteri grafikákat készített és művészi tájképeket festett.

Társadalmi szerepe

Mint [kolozsvári](#) tanár az [Erdélyi Kárpát Egyesület](#) (EKE) elnöke volt. A [Magyar Turista Egyesületnek](#) előbb vidéki választmányi tagja (1908-1917), majd 1920-tól elnöke volt egészen az MTE 1946-ban történt feloszlásáig. A [Magyar Turista Szövetség](#) társelnöke 1918-1923 és 1940-1941 között.

Úttörőként vett részt a [Balaton](#) tudományos tanulmányozásában.

Az 1910-ben megalakult Turáni Társaság (Magyar Ázsia Társaság) elnökségének tagja, amely eredetileg keletkutatásra szerveződött. A mozgalom céljával a magyarság ősi gyökereinek feltárását jelölték meg. Az [I. világháború](#) után drámaian megváltozott politikai helyzetben heves vita bontakozott ki a társaságban a [turáni fogalom](#) értelmezéséről, így előbb a Teleki vezette, tudományos kutatást előtérbe helyező Kőrösi Csoma Társaság vált ki, majd 1920-ban megalakult a Magyar Turán Szövetség, mely utóbbi nagyvezérévé Cholnokyt tették meg. Ez céljaiban nem tért el jelentősen a Turáni Társaság által megfogalmazott alaptételektől (a turáni népek megismertetése, a velük való együttműködés kialakítása stb.), de értelmezésében és eszközeiben jóval

radikálisabb volt. 1923-ban Cholnoky visszatért az anyaszervezetbe, amely jórészt változatlan programmal, a régi, erősen konzervatív turanizmus jegyében folytatta működését.

Emlékezete

Emléktábla jelzi a józsefvárosi Gyulai Pál utcában, hogy ott lakott 1920 és 1950 között.

dr. Pattantyús Ábrahám

Pattantyús Ábrahám Márton dr. (1857., Zilah -- 1932., Trencsén) Illavai fegyházorvos. Az **MKE Budapesti osztály választmányi tagja** (1891). Az **MTE választmányi tagja** (1911-18), az Illavai helyi bizottság, majd a **Vágvölgyi alosztály alapítója, vezetője**. Vezetése alatt épültek a Komló-hegy és a Kis-Kriván menedékházai.

Az MTE Vágvölgyi osztályának ügyvivő alelnöke (1892-98-), elnöke, képviselője az MTSZ megalakításánál (1913). Az MTSZ mentés és vezetésügyi bizottság tagja.

Illaván a Batinai kilátót tiszteletére Pattantyús kilátónak nevezték el.

dr. Jankovics Marcell

Jankovics Marcell (néhol Jankovich, [Gárdospuszta](#), [1874. november 3.](#) – [Budapest](#), [1949. november 12.](#)) író, politikus, ügyvéd, éremgyűjtő, **alpinista**. A [20. század](#) eleji magyar [hegymászás](#) egyik vezető egyénisége. Unokája [Jankovics Marcell](#) filmrendező.

Édesapja fiatalon meghalt; édesanyja, majd nagyapja, Meszlényi Jenő nevelte. [Nagykanizsán](#) járt elemi iskolába, [Pozsonyban](#) római katolikus gimnáziumba, közben ugyanis gyenge tüdeje miatt elköltöztek, hogy a koronázó város közeli hegyek gyógyító levegőjét szívhassa. Már fiatal diákkorában 3-4 ezres hegyeket mászott meg az Alpokban. 1897-ben jogból doktorált, 1900-ban ügyvédi oklevelet szerzett.

1892-93-ban [Kossuth Lajosnál](#), anyai rokonánál élt [Torinóban](#). (Nagyapja Kossuth sógora volt.) Ezután Pozsonyba költözött, ott is nyitott ügyvédi irodát 1905-től országgyűlési képviselő a [füleki](#) kerületben két cikluson át. [Kossuth Ferenc](#) egyik tanácsadója.

1914-1920 között a [Magyar Turista Szövetség](#) társelnöke; 1918-1927 között a [Magyar Hegymászók Egyesülete](#) elnöke volt.

1919 februárjában tiltakozó jegyzéket szerkesztettek Pozsony már érezhető elcsatolása ellen, melyet Jankovics Marcell fordított le több világnyelvre. 1925-1938 között a pozsonyi Toldi Kör, a Szlovenszkói Magyar Közművelődési Egyesület és a Szlovenszkói Magyar Kultúrtaács elnöke. 1938-ban, az [első bécsi döntés](#) után Budapesten telepedett le. 1940-től a [Petőfi Társaság](#) rendes tagja.

Beszélt és írt magyar, szlovák, német, francia, olasz, angol nyelven, és latinul is tudott.

Mint turista író volt ismert, művei: Úttalan utakon (1903), Sasfészkek. Bolyongások a legmagasabb hegyeken (MTE kiadás, 1906), Az Alpések (1911).

Emlékezete

2000. szeptember 1-jén volt lakóhelyén, Budapesten, a Vérmező melletti Pauler utca 19. számú házon emléktáblát kapott.

Kolacskovszky Lajos

1891. január 2-án született Jászárokszálláson, ahol apja tanító volt. Az elemi iskola 4. osztályának befejezése után a ciszter főgimnáziumában tanult, ahol 1909-ben érettségizett. Még abban az évben a jogakadémia hallgatója lett.

1912 szeptemberében csatlakozott a Nagy György által alapított Magyar Köztársasági Párthoz, s titkára lett a párt egri tagozatának. Az egri munkásmozgalommal 1913-ban került kapcsolatba. 1915-1917 között részt vett az I. világháborúban, majd 1917 őszén vármegyei tisztviselő lett. A polgári demokratikus forradalom magyarországi győzelme után 1919. január 1-én belépett az MSZDP egri szervezetébe. Rövid idő alatt a párt vezetőségi tagja lett.

1918 novemberében megalakult a Magyar Közalkalmazottak Szövetsége egri csoportja, melynek elnökévé választották. 1919. március 22-én Kolacskovszky jelentette be a Tanácsköztársaság kikiáltását a megyei munkástanács ülésén. Tagja lett a megyei ötös direktóriumnak, megbízást kapott a közigazgatási ügyek irányítására. Május elejéig vett részt a Tanácsköztársaság megyei vezetésében, majd tevékenységének fő területe a politikai felvilágosító munka lett.

A proletárdiktatúra leverése után Kolacskovszkyt is letartóztatták, másfél év börtönbüntetésre ítélték, majd internálták. 1922. február 5-én tért vissza Egerbe, ahol rendőri felügyelet alá helyezték. Állást nem kapott, így Szegedre került, ahonnan 1926-ban a fővárosba költözött, ahol 16 éven át élt. **A természetbarát mozgalom tagja lett. 1929. március 10-én belépett a Természetbarátok Turista Egyesületébe, melynek 1932-ig volt a tagja.**

1930-ban a Budai-hegységben, Budaörs felett felépült a Frank-hegyi Turistaház, mely később az ő nevét viselte.

1942 szeptemberében költözött vissza Egerbe. A világháború végén belépett a Magyar Kommunista Pártba, bekapcsolódott a kibontakozó kulturális életbe. Az Egri Nemzeti Bizottság kinevezte főlevéltárosnak 1944. december 31-én. 1945. január elején létrehozta az egri köztisztviselők szakszervezetét, amelynek elnöke lett.

1947. május 31-én nyugállományba vonult, de sok időt töltött az Állami Levéltárban, az adatgyűjtés mellett tanulmányokat is írt. Külső munkatársa volt a Heves Megyei Népújságnak. 1945 és 1953 között több száz történelmi és turisztikai tárgyú cikket és tanulmányt írt. Novellái és elbeszélései jelentek meg a Természetbarátban. A bükki helynevek eredetének megszállott kutatója és terjesztője volt.

Egerben hunyt el 1954. január 4-én.

Bélapátfalva közelében, a Telekessy-vendégház előtt áll egy emlékoszlop, amely a turista Kolacskovszkyra emlékezik. A kék turistajelzés mellett található a közelben a Kolacskovszky-forrás.

Id. Buchholtz György

Idősebb Buchholtz György ([Kisszeben](#), [1643. május 1.](#) – [Kakaslomnic](#), [1725. május 14.](#)) [evangélikus](#) lelkész, [ifjabb Buchholtz György](#) és [Buchholtz Jakab](#) apja.

A Tátra egyik első kutatója.

Apja, Buchholtz György vagyonos polgár volt; középiskoláit hazájában végezte, majd [Wittenbergbe](#) ment, ahonnan [1665](#)-ben tért vissza, 1675-ig tanár: először [Szepesolasziba](#) ment tanítónak; majd [Selmecebányán](#) folytatta [teológiai](#) tanulmányait és [1669](#)-ben a tanári karba fölvétetett. A következő évben [Dobsinára](#) hívták meg iskolaigazgatónak; [1671](#)-ben [Szepesszombatba](#) helyezték át ugyanazon állásba s egyúttal a 13 szepesi város jegyzője volt.

[1675](#)-ben a vallásüldözés alatt fogságot s száműzetést is szenvedett. Ekkor üzlettel foglalkozott, vízi úton szállított árut [Szepességől](#) Gdanskig. 1675-1682 között mint evangélikus nem oktathatott. 1682-ben, amikor megszűnt az evangélikusok vallási üldözése, evangélikus lelkipásztorrá szentelték. Lelkipásztor volt [Batizfalván](#) 1682-1688 között, majd igehirdető [Késmárkon](#) 1688-1705 között, [Kakaslomnicon](#) 1705-1709 között, itt szünetekkel 1716-ig volt lelkipásztor.

Szabad idejében lakóhelyének környékét, főként a Magas-Tátrát tanulmányozta, természet megfigyeléseiről pontos feljegyzéseket készített. Munkájával a Felvidék tudományos leírása mellett példát is adott követőinek, elsősorban fiának, ifj. Buchholtz Györgynek. Részletes megfigyeléseit tartalmazó naplói nyomtatásban is megjelentek.

1664. július 16-án, amikor a ma Késmárkhoz tartozó Mateócon tanított, tanítótársaival egy orvvadász vezetése mellett tudás- és kalandvágytól vezérelve a Tarajkáról megmászta a Nagyszalóki-csúcsot, végrehajtva ezzel a csúcs első ismert megmászását. Érdekességként említhető, hogy tízen indultak a csúcs meghódítására, de csak négyen jutottak föl a csúcsra, a többiek az út során kidőlték a sorból és inkább visszafordultak. Ez volt a második tátrai csúcs, amelyet megmásztak, és a kézzel írott családi krónikában fennmaradt leírás szerint a túra három napig tartott. Nyomtatásban először [Augustini ab Hortis Sámuel](#) közölte 1774-ben megjelent munkájában.

Fennmaradt viszont egy Buchholtztól származó leírás, amelyet 1719-ben, 76 éves korában vetett papírra. Bár ez a leírás igen részletesen mutatta be a hegységet (sok egyéb adat mellett ebben a műben lettek először feltüntetve a Tátra magassági régiói), sok hatása nem lehetett a Magas-Tátra feltárására, mivel csak 1899-ben, Lőcsén jelent meg nyomtatásban. Ez a mű tekinthető az első Tátra-leírásnak. Tanúsága szerint a szerző ismeri a hegység legjellegzetesebb csúcsait, völgyeit és tavait, valamint említést tesz a savanyú-forrásról, amely köré több mint száz évvel később Tátrafüred létesült. A műben a Tátrát négy régióra, mégpedig rét, erdő, törpefenyő és sziklarégióra osztja. **Neve a Nagy-Tarpataki-völgyben található Buchholtz-tavak helynévben maradt fenn.**

Id. Buchholtz György és a Tátra történelmében szintén jelentős szerepet betöltő fiai, ifj. György és Jakab tiszteletére a Magyarországi Kárpát Egyesület 1902-ben emléktáblát helyezett el Tarpatakfüreden, a Kolbach-szálló falán, ez azonban 1927-ben, amikor a szálló leégett, az épülettel együtt elpusztult.

Ifj. Buchholtz György

Buchholtz György, ifjabb ([Késmárk, 1688. november 3.](#) – [Késmárk, 1737. augusztus 3.](#)) író, költő, természettudós.

Kortársai és a 18–19. század irodalom- és tudománytörténészei kora egyik legműveltebb emberének, kiemelkedő tudósnek, prédikátornak, tanárnak, és nem utolsósorban kiváló költőnek tartották. Neve azonban a 20. század második felére szinte teljesen feledésbe merült. A személyére és munkásságára irányuló kutatások a 20–21. század fordulóján élénkültek meg.

Édesapja, az [idősebb Buchholtz György felvidéki](#) városokban volt iskolaigazgató, [evangélikus](#) lelkész és jegyző. Az ifjabb Buchholtz György [1704–1708](#) között [Rozsnyón](#) Missovitz Mihály keze alatt végezte tanulmányait. [1708](#)-ban külföldre indult. Néhány hétig a danckai gimnáziumot látogatta, majd [Greifswaldban](#) iratkozott be az egyetemre. Bölcsészeti, [teológiai](#) és természettudományos tárgyakat hallgatott. Csillagászati témából írt [disszertációja](#) nyomtatásban is megjelent. [1711](#)-ben hazatért; házitanítói állást vállalt. [1713](#)-tól újabb [peregrinációt](#) tett német egyetemeken: [Drezdában](#), [Lipcseben](#), [Halléban](#), [Jénában](#) és [Wittenbergben](#) folytatta tanulmányait, evangélikus lelkészi képesítést szerzett. [1714](#)-től [Nagypalugyán](#), [1723](#)-tól Késmárkon tanított, a gimnázium rektora volt. Irodalmi és tudományos műveit magyar, német, szlovák és latin nyelven írta.

Örökölte apja természetszeretetét, s minden szabadidejét annak megismerésére fordította. Buchholtz György geológus, archeológus, botanikus volt. Jártas a földrajzban, fizikában, matematikában. Foglalkozott csillagászzal, meteorológiával. Szenvedélyes ásványgyűjtő és numizmatikus. Érdekelte a föld története. Kutatásai mellett tanítványaival a [Tátrában](#) tanulmányi kirándulásokat szervezett. Sokat foglalkozott a [Magas-Tátra](#) világával, a pisztrángfogástól a barlangászon át a gyógyvizekig. [1717](#)-ben elkészítette a Magas-Tátra panoráma térképét, s ezen elsőként tüntette fel számos csúcs pontos nevét.

Egyik legjelentősebb tudományos tette a lipitói barlangok átvizsgálása és leírása, valamint térképeik elkészítése. A [Deménfalvi-barlang](#) járatairól is áttekinthető rajtot készített [1719](#)-ben, függőleges metszet formájában, mely képet magyarázatokkal is ellátta.

Ugyancsak [1719](#)-ben mérte fel a [Szilicei-jégbarlangot](#), s rajzolta meg hosszmetsetét. Kutatásainak eredményét több kézirat és nyomtatvány őrzi. Az egyik barlangban [1719](#)-ben egész „sárkánycsontvázakat” talált. Egyet elküldött Drezdába a szász választófejedelemnek, és ezt a kincstárban ki is állították. Buchholtz ezért a küldeményért aranyérmét kapott ajándékba. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy Buchholtz sárkánycsontjait a kortársak, köztük Bél Mátyás is, előbb számár-, illetve ökör- vagy ló csontvázként határozták meg, végül pedig barlangi medvében egyeztek meg.

Bár orvosi képesítéssel nem rendelkezett, érdeklődött a különféle betegségek és gyógy módok iránt, környezetében gyakran végzett gyógyító tevékenységet. A sokoldalú szellemi munka mellett ügyes mesterember is volt. Az iskolai színelőadásokhoz gyakran ő maga ácsolta a színpadot, festette a díszleteket. Napórakat szerkesztett, toronyórakat javított, fürdőkamrát épített. Az említettekén kívül zenét szerzett, rajzolt, festett, térképeket készített, **igazi polihisztor volt.**